

2015. május

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Május 4.	03:42 UT	telehold
Május 11.	10:36 UT	utolsó negyed
Május 18.	04:13 UT	újhold
Május 25.	17:19 UT	első negyed

Az NGC 2841

Ebben a hónapban a zenitben lévő Nagyöncöl vonja magára figyelmünket, ám az Úrsa Major nyugati területei is kedvező helyzetben látszanak. Ennek a régióknak a legszebb spirálgalaxisa az NGC 2841, amely a 9 UMa-tól 1,8 fokkal nyugat-délnyugat felé helyezkedik el. Az Sa típusú galaxis vizuálisan kb. 8,5–9 magnitúdós, 2,5x5'-es foltja sötétebb, vidéki égbolton 7–8 cm-es távcsövekkel is észrevehető, 10 cm feletti műszerekkel szép látvány. Külön érdekessége, hogy 1999. április 30-án benne fedezte fel Berkó Ernő az SN 1999by-t. A magyar amatőrcsillagász szupernóva-felfedezését független felfedezésként ismerték el. A robbanó csillag, maximumában 13 magnitúdós fényességet ért el.

Sánta Gábor

A bolygók láthatósága

Merkúr: A hónap első fele a legalkalmasabb a megfigyelésre, 7-én van legnagyobb keleti kitérésben, 21,2°-ra a Naptól. Ekkor két órával nyugszik a Nap után. 20-a után láthatósága rohamosan romlik, 25-én eltűnik az alkony fényében. 30-án már alsó együttállásban van a Nappal.

Vénusz: Fényesen, magasan ragyog az esti nyugati égen, láthatósága a hónap folyamán lényegében nem változik. A hónap elején közel négy, a végén három és fél órával nyugszik a Nap után. Fényessége -4,2^m-ról -4,4^m-ra, átmérője 16,8"-ról 22,0"-re nő, fázisa 0,67-ről 0,54-ra csökken.

Mars: Előretartó mozgást végez az Aries, majd a Taurus csillagképben. A Nap közelsége miatt nem figyelhető meg. Fényessége 1,4^m-ról 1,5^m-ra, látszó átmérője 3,8"-ról 3,7"-re csökken.

Jupiter: Előretartó mozgást végez a Cancer csillagképben. Magasan látszik az éjszaka első felében a nyugati égen, éjfél után nyugszik. Fényessége -2,0^m, átmérője 36".

Szaturnusz: Hátráló mozgást végez a Scorpius, majd 12-től a Libra csillagképben. Egész éjszaka megfigyelhető, 23-án van szembenállásban a Nappal. Fényessége 0,1^m, átmérője 19".

Uránusz: Kora hajnalban kel. A hajnali délkeleti ég alján, közel a látóhatárhoz kereshető a Píscsben.

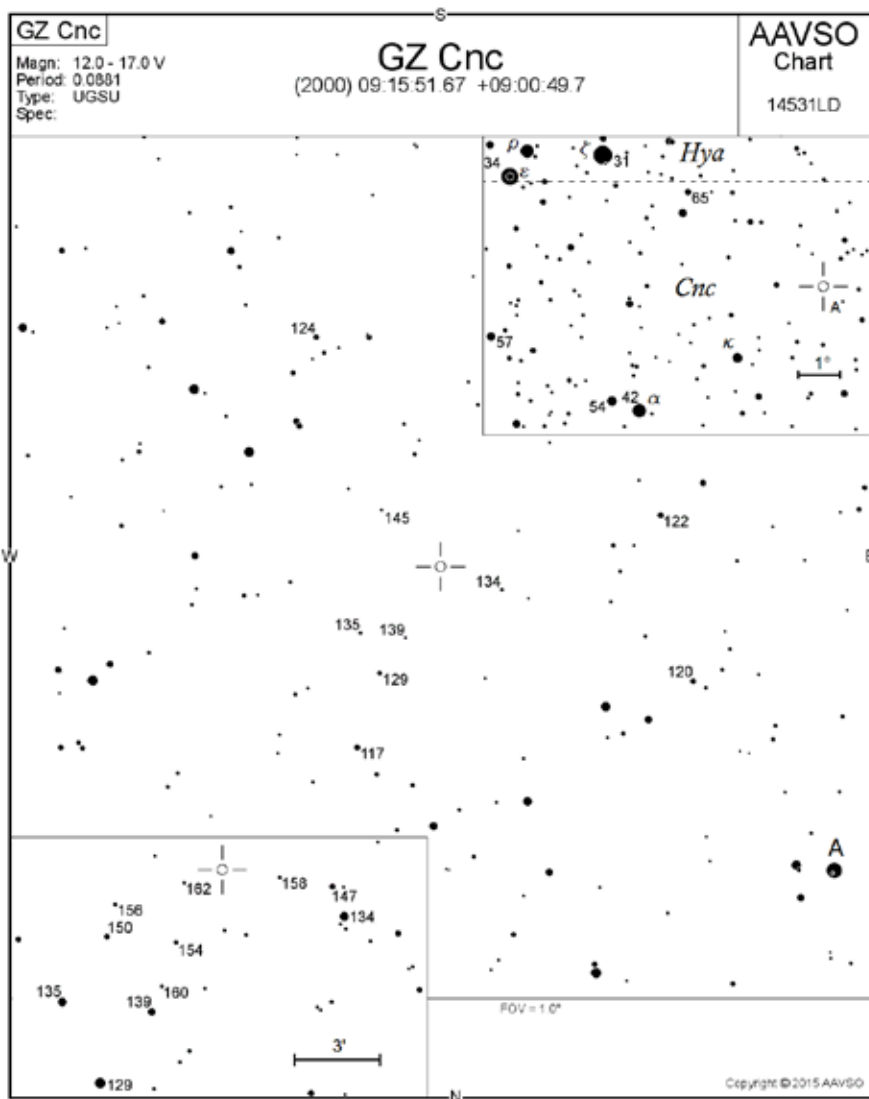
Neptunusz: Éjfél után kel. Hajnalban kereshető az Aquariusban.

A hónap változója: a GZ Cancri

Áprilisi ajánlónkban egy kevesek által ismert, mégis igen aktív, így, viszonylagos halványsága ellenére gyakorta pozitív észleléssel kecsegtető csillag megfigyelésére hívjuk fel a figyelmet. A GZ Cnc a törpenóva SU Ursae Maioris-osztályának jellegzetes képviselője. Mintegy kettő-négyhetente bekövetkező éles maximumai során fényessége általában megközelíti a 13 magnitúdót, míg hosszabb szupermaximaiban a 12 magnitúdót is meghaladhatja. A változó csillagszegény környezetben található, mégis könnyen beazonosítható a Hidra feje és az α Cancri segítségével, és bár nem jelent könnyű célpontot, napi rendszerességgel végzett észleléseinkkel előbb-utóbb bizonyosan elcsíphetjük egy-egy friss kitérését, egy kis szerencsével még felszálló ágban.

Kaposvári Zoltán

Bagó Balázs

Meteoros találkozó a Polarisban

A Meteorészlelők és Meteoritgyűjtők 2015. évi Találkozója a korábban meghirdetettől eltérően a Polaris Csillagvizsgálóban kerül megrendezésre április 18-án (szombaton) délelőtt 10 órai kezdettel. Az előzetes terveknek megfelelően terítékre kerülnek a vizuális és

videometeoros észlelések aktuális kérdései, továbbá lesznek meteoritokról szóló előadások is. A délután második felében műhelymunka teszi teljessé az egész napos konferenciát. A rendezvény ingyenes, azonban regisztrációhoz kötött. A részt venni szándékozók a polaris@mcse.hu címen jelentkezhetnek.

Kettős csillagfedés

Május 23-án (szombaton) ideális körülmények között láthatunk kisbolygófedést, ráadásul néhány perc időközrel kettőt is. A két fedés sávja nagyjából azonos vonalon halad, igazi csemege ez minden amatőr csillagásznak.

Először az **(58) Concordia** kisbolygó fedi el a TYC0835-00181-1 jelű csillagot a Leóban, 2,7 fokkal északnyugatra a Regulustól. A csillag fényessége 10,4 magnitúdó, a kisbolygó 14 magnitúdó, így a fényességcsökkenés egyértelmű lesz. A fedés sávja 179 km átmérőjű, a centrális vonalon maximum 5,4 másodperces fedést várhatunk. Budapesten a fedés 21:16:38 UT-kor következik be, Magyarország többi részén ± 10 másodperces eltérést várhatunk. A megfigyelést elegendő 21:14-kor elkezdeni és 4–5 percig folytatni. Térképünkön ez a szélesebb sáv. A csillag ekkor 23 fok magasan lesz a horizont felett. A csillag pozíciója RA: $09^h58^m29,2891^s$, D: $+13^\circ14'32,057''$.

Az okkultáció után gyorsan álljunk át a második fedés helyére, a jelenség alig negyed óra múlva következik be. Jól tettük, ha már a Concordia fedés előtt megkerestük egyszer a következő csillagot, hiszen akár goto-t használunk, akár csillagterképes keresést, rövid lesz az idő.

21:36:05 UT-kor várhatjuk a mindössze 54 km-es **(656) Beagle** fedését, amint a

9,6 magnitúdós TYC 0839-00959-1 csillagot takarja el 11 fokkal keletre előző célpontunktól. A csillag kicsit fényesebb, akár már a keresésben is láthatjuk, de a kisbolygó jó egy magnitúdóval halványabb. A fényességcsökkenés így 5,6 magnitúdó és maximum 3,7 másodpercig tart. Térképünkön ez a kb. 100 km széles keskenyebb fedéssáv, az előző okkultáció sávjának belsejében. A csillag 23 fok magasan fog tartózkodni, pontos pozíciója RA: $10^h40^m07,6245^s$ D: $+08^\circ22'18,458''$. A csillag követését 21:34-kor kezdjük el és 4 percen át folytassuk. A két fedés sávjának van bizonytalansága, ezért akár egész Magyarország területén érdemes próbálkozni, egy esetleges kis hold fedése pedig sohasem kizárt.

Vizuális megfigyelés esetén figyeljünk a folyamatos követésre és a stopperes időmérésre, így akár néhány tized másodperces pontosságot is elérhetünk. Videós megfigyelés esetén a kamera integrációs idejét állítsuk 1–2 tizedmásodpercre, hogy a csillag képét biztonsággal rögzíthessük. A film kezdetét és végét tizedmásodperc pontossággal rögzítsük. Legjobb, ha az időadatokat a videóra rögzítjük, ehhez speciálisan okkultációk mérésére átalakított kamerákat szoktak használni.

Szabó Sándor

